

גיור בזמן הזה

שאול דוד בוצ'קו
ראש ישיבת ההסדר היכל אליהו

עורך: הרב נסים פרידמן

ספריית עץ חיים

ניתן להשיג את החוברת:

ישיבת היכל אליהו

כוכב יעקב 9062200, טל' 02-6550500, פקס' 02-9972115

hesder@gmail.com • www.toraisrael.com

©

כל הזכויות שמורות למחבר - תשפ"ב - 2022

חל איסור לצלם מן הספר למטרות מסחריות.

מותר לצלם לצורך לימוד.

עימוד ועיצוב: אדרת מורגנשטרן

תוכן עניינים

5.....	גיור בזמן הזה
5.....	1. מבוא
8.....	2. הגרות האופטימלית
10.....	3. חילוק בין המוטיבציה לגיור לתהליך הגיור - הרמב"ם
14.....	4. מקור לשיטת הרמב"ם
19.....	5. קבלת מצוות מעכבת
22.....	6. הצהרת קבלת מצוות
26.....	7. פסק השולחן ערוך
32.....	8. נישואים לשם אישות וקבלת המצוות
37.....	9. בין לכתחילה ובדיעבד
38.....	10. לסיכום

גיור בזמן הזה

1. מבוא

לאחרונה הפצתי ברבים את דעתי, לפיה ההתקפות הבלתי פוסקות על הרבנים החשובים שמקילים בעניני גרות, אינן ראויות, מאחר ודבריהם מבוססים על אדני התורה וההלכה.

עם זאת, וכפי שהיה ניתן לצפות, החלו רבים משיבים לי בתקיפות, כי הדברים אינם נכונים ומדויקים, לכן בחרתי להציג כאן את דעתי בהרחבה, בתגובה לאותם שאלות. וכדוגמא, אציג כאן שאלה אחת מני רבות, שהופנתה אלי, אחר פרסום הדברים.

שאלה:

שלום לכבוד הרב. לאחרונה פרסם הרב שיחי' את דעתו בנוגע למחלוקת שנפוצה בין רבנים חשובים, כאשר מצד אחד ניצבים הרב חיים אמסלם והרב אליעזר מלמד שיחיו לאוי"ט ובפיהם טענה, כי קיימת אפשרות לגייר גוים שקבעו את חייהם בתוכנו, אף אם לעינינו ברור שאינם מתכוונים לקיים את כל המצוות. ומצד שני, עומדים רבנים רבים, שיצאו בשצף קצף כנגד דעות אלה, ולשיטתם הדבר מנוגד לחלוטין לגמרא ולשולחן ערוך, מאחר ומפורש בהם כי על הגר לקבל מצוות בפני שלושה, בכוונה לקיימן. לולי כן, אין זו גרות. נמצא איפה כי גם בדיעבד, הגיורים של אותם גוים, שאינם מקבלים מצוות, אינם גיורים, ונותרו המתגיירים נוכרים כפי שהיו.

והנה יצא הרב להגנתם של המקילים, ואני מתפלא על כך, מאחר ולכאורה אין למקילים על מה לסמוך. כי אף שהקל בזה הרב עוזיאל, הרי הוא דעת יחיד, שכל הגדולים חולקים עליו. ואמנם ראיתי בדברים שהרב פרסם, כי הרב עובדיה יוסף והרב משאש והרב פינגרהוט גם הם סבורים כי יש להקל. אך אני סבור שאין הדבר

מדויק, כי לא דיברו חכמים אלה על כל נוכרי, רק על גויה שכבר חיה עם יהודי, ועבורה הקילו, על אף שכבר חיה עמו, וגם זאת, רק בתנאי שיתברר לבית דין, כי היא אכן מתכוונת לשמור את כל המצוות.

לכן אבקש מכבוד הרב, נא להבהיר את עמדתו ההלכתית בנושא.

תשובה:

אינני מן היושבים על מדין, ואין עיסוקי בגיורים. וגם השואלים ומבקשים ממני לחוות דעה בנושא, לא יסיקו ממנה פסיקה הלכתית למעשה, אם כן אין דעתי מעלה או מורידה בנושא. עם כל זה, עצור במילין לא יכולתי, בראותי את ההתקפות הקשות כנגד רבנים גדולים אלו, שכביכול פוסקים המה נגד השולחן ערוך. ולאחר הבדיקה, העליתי בחכתי שאין הצדקה להתקפות אלה, מאחר וקיימת בנושא מחלוקת הלכתית, כפי שנבאר. ונמצא כי דעתם ודאי דעה לגיטימית.

טרם כל, הרי כך פסקו שני רבנים יראי שמים. מלבד זאת, הרי כולם מודים שכך סבר גם הרב עוזיאל¹. זאת ועוד, ידוע שהרב עובדיה יוסף זצ"ל הכשיר את הגיורים שנעשו בצה"ל, למרות הטענה שרובם אינם שומרים את כל המצוות. עובדות אלה מוכיחות בעליל, כי אף שיש מקום לחלוק עליהם, אין דעתם קטנה, וצריך לקרוא דבריהם במתינות, טרם מעלים כנגדם טענות בסגנון

1. היה אמנם מי שטען כי דעתו של הרב עוזיאל היא דעת יחיד, כי רוב רובם של הרבנים מחמירים. ומלבד זאת הוא הרי לא נמנה, לפי דעתם, על גדולי הפוסקים. אבל במחילה מכבודם, זו הרי טענה לא נכונה בעליל, כי אם נגדיר כל פוסק הנוקט בדעה שונה, ככזה שאין למנות את דעתו בין הפוסקים, התוצאה תהא שכולם אכן מסכימים לדעה אחת, אבל מובן מאליו שאין זו אמת. כי גם מי שסובר אחרת, ודאי נחשב גם הוא פוסק הלכתי.

פוסל, כלשון בה נקטו המערערים "דעתם השתבשה". מלבד האמור, נושא זה רחב כל כך, ויש כמובן מקום לכתוב ספר שלם עליו, מאחר ורבו הדעות בו. אמנם במאמר קצר זה, ייעשה מאמץ למקד את הנידון בליבת הנושא, בהסברת המקורות של הדעות השונות, ובעיקר בביאור דעת השולחן ערוך, לאורו אנו צועדים והולכים.

טרם ניגש אל הטענות ההלכתיות נסביר בקצרה את המניעים העיקריים להקל ולהחמיר. המניע המרכזי של החפצים להקל בגיוור הוא, מאחר ונצטברה, בחלוף השנים, כמות רבה של עולים נוכריים, המוערכת בכחצי מיליון. הללו חשים עצמם כיהודים, עקב שורשים יהודיים כאלה ואחרים, ומחמת שקבעו מושבם בארץ, ושירותם הצבאי הנעשה במסירות, ככל יהודי אחר. אלא שעובדת אי הכרתם כיהודים, גורמת לנישואי תערובת לרוב. ואם תימשך מגמה זו, יתווספו על תושבי הארץ, מלבד 20% ערבים, המוכרים רשמית כאזרחי המדינה, עוד מאות אלפי גוים. המציאות תכריח אותנו איפה, להעניק לאנשים אלה, תחושה שהם רצויים בארצם, ואז תהפוך המדינה היהודית, למדינת כל אזרחיה.

אמנם מנגד, טוענים המתנגדים להקלות, שלא מוטל עלינו לערוך חשבונות שמים, אלא לדבוק בהלכה ללא שום חשבון. ומאחר ובשולחן ערוך מפורש שקבלת המצוות מעכבת גרות, וקבלת מצוות פירושה כפשוטו, לקבל כדי לקיים, ולא למראית עין בלבד. ובכלל, הרי אין עניין להפוך גוים ליהודים. לכן המסקנה המתבקשת היא, שאסור לקבל אנשים אלה, שהם כביכול יהודים, כמתגיירים. כיון שלאמיתו של דבר הם עדיין גוים, וזה יגרום לעולם הדתי לייצר ספרי יוחסין, שיוסיפו לפלג ולשסע את העם.

2. הגרות האופטימלית

עתה ניגש אל המקורות ההלכתיים של הנידון. דבר ברור ופשוט הוא, שהגרות הטובה והמעולה ביותר היא, כאשר רוצה הגר לשמור את כל המצוות כולם, כשאר היהודים שומרי המצוות, קלה כבחמורה, מתוך יושרה, נטילת חלק בהגנת המדינה, תפילות, תפילין, כשרות, שבת וחגים, טהרת המשפחה, והקפדה על כל ההלכות. וכשם שנהגה רות המואביה, שהיא הדוגמא האופטימלית של גיור, לכל הדעות כולן. וכך אמרה, טוב מכולם, רות בעצמה (רות א טז):

וַתֹּאמֶר רות אֵל תַּפְּגְעִי בִּי לְעִזְבֶּךָ, לָשׁוּב מֵאַחֲרַיִךְ, כִּי אֵל אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלֶיךָ, וּבְאֲשֶׁר תִּלְיִנִי אֵלַיִן עִמָּךְ עַמִּי וְאֱלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי. בְּאֲשֶׁר תִּמְוֵתִי אֲמוֹת וְשֵׁם אֶקְבֹּר כֹּה יַעֲשֶׂה ה' לִי וְכֹה יִסִּיף כִּי הַמָּוֶת יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֶךָ. וַתֵּרָא כִּי מִתְאַמְצֶת הִיא לְלָכֶת אִתָּהּ, וַתִּחַדֵּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ.

הנה הבהירה רות, שברצונה להתחבר אל היהודים לחלוטין, כמאמרה "עִמָּךְ עַמִּי וְאֱלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי". כך גם עולה מדברי הרמב"ם, שבתחילת הלכות גיור כתב, כי המוטיבציה של הגוי להתגייר צריכה להיות קיום המצוות, כלשונו (הלכות איסורי ביאה פרק שלשה עשר):

הלכה א: בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן.

הלכה ד: וכן לדורות כשירצה העכו"ם להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה, ויקבל עליו עול תורה, צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן וכו' שנאמר פָּכֶם כְּגֵר.

הלכה ה: ובזמן הזה שאין שם קרבן, צריך מילה וטבילה,

וכשיבנה בית המקדש יביא קרבן.

ברור אפוא, כי התנאי המקדים לגרות מובחרת, שאין עליה ערעור, הוא כשהגוי מקבל על עצמו עול תורה ומצוות. ענין הזה, למדו הרמב"ם מדברי הגמרא, שם נתבאר כי בטרם יתגייר הגוי, יש לשוחח עמו, ולספר לו על מקצת מן המצוות, כלשון הגמרא (יבמות מז, א):

תנו רבנן: גר שבא להתגייר בזמן הזה, אומרים לו: מה ראית שבאת להתגייר? אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דוויים, דחופים, סחופים ומטורפין, ויסורין באין עליהם? אם אומר: יודע אני ואיני כדאי, מקבלין אותו מיד. ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות, ומודיעין אותו עון לקט שכחה ופאה ומעשד עני. ומודיעין אותו ענשן של מצות, אומרים לו: הוי יודע, שעד שלא באת למדה זו, אכלת חלב אי אתה ענוש כרת, חללת שבת אי אתה ענוש סקילה, ועכשיו, אכלת חלב ענוש כרת, חללת שבת ענוש סקילה. וכשם שמודיעין אותו ענשן של מצות, כך מודיעין אותו מתן שכרן, אומרים לו: הוי יודע, שהעולם הבא אינו עשוי אלא לצדיקים.

מבואר כי טרם הגיור מודיעים לו לנוכרי על חלק מן המצוות. ואם אין צורך בקבלתם, מה הטעם לספר לו עליהם? ברור ופשוט איפה, כי הסיבה לכך היא, לצורך קבלתם.²

2. יש להעיר על הסבר זה, מדוע אמרו בגמרא (יבמות מז, ב) "מאי טעמא, דאי פריש נפרוש". כלומר, מאיזה טעם מודיעים? כדי שאם ירצו, יפרשו מן הגרות. ואינו מובן מדוע שאלה הגמרא מאי טעמא? הרי אם הסיבה להודעת המצוות היא לשם קבלתם, וכמוסבר כאן, הרי פשוט שלצורך כך מודיעים. ואם בכל אופן שאלה הגמרא, נמצא שהסבר האמור כאן, אינו פשוט כל כך.

3. חילוק בין המוטיבציה לגיור לתהליך הגיור - הרמב"ם

למרות האמור, המעיין בדברי הרמב"ם ימצא חלוקה בין הגורמים המניעים את הנוכרי בהליך גיור, לבין הליך הגיור עצמו. כי בעוד שבמניעי הגרות שילב הרמב"ם את הפרט הזה, שאם הנוכרי ירצה לקבל עליו עול תורה, הרי שבהליך הגיור עצמו, לא כתב הרמב"ם דבר אודות שלב זה של קבלת מצוות, רק כתב "צָרִיךְ מִלָּה וְטָבִילָה". וצריך להבין אם הרצון לקבל מצוות הוא תנאי מקדים, ובהעדרו אין הגיור אפשרי. או שמא זו רק הדרך האופטימלית. אבל בדיעבד, תחול גרות גם בהעדר קבלת מצוות. ענין זה, נתבאר בדברי הרמב"ם:

הלכה יז: גר שלא בדקו אחריו או שלא הודיעוהו המצות ועונשן, ומל וטבל בפני שלשה הדיוטות, הרי זה גר. אפילו נודע, שבשביל דבר הוא מתגייר, הואיל ומל וטבל, יצא מכלל העכו"ם, וחוששין לו עד שיתבאר צדקותו. ואפילו חזר ועבד עכו"ם, הרי הוא כישראל מומר, שקידושיו קידושין, ומצוה להחזיר אבידתו, מאחר שטבל נעשה כישראל, ולפיכך קיימו שמשון ושלמה נשותיהן, ואף על פי שנגלה סודן.

מפורש בדבריו שיכול הגוי להתהוות לגר, גם אם לא קיבל מצוות. ואף שסייג וכתב כי "חוששין לו עד שיתבאר צדקותו" אין הכוונה שלא נעשה גר, רק שאין לקרבו אל הקהילה, כמפורש בדברי הטור (יורה דעה סימן רסח):

כתב בעל הלכות גר שחזר לסודו יינו יין נסך ופתו פת כותי ופירותיו טבלים וספריו ספרי קוסמין ושמןו ויינו ובשאר כל דבריו כעובד כוכבים, ונראה לאו לכל מילי קאמר דהוי כעובד כוכבים, שהרי אם קדש בת ישראל קדושיו קידושין אלא לענין להרחיקו

קאמר.

וכן כתב הרב קוק בהסבר דברי הרמב"ם:

...ובאמת אינו רוצה לקבל עליו דת ישראל, אלא שעיקר גירותו היתה בשביל אהבת האשה, ובזה קשה להקל, שהרי סוף כל סוף קיימא לן (ביבמות כד, ב) דכולם גרים הם, ואפילו איש שנתגייר לשם אשה. ומה שהצריך הרמב"ם להמתין עד שתתברר צדקתם, יש לומר, שזהו רק לענין שיהיה נאמן על האיסורים כישראל (שו"ת דעת כהן סימן קנג)³.

3. למרות דבריו המפורשים, אין להסיק מהם שהרב קוק מאפשר לקבל גרים שלא קבלו את כל המצוות, או גויות שנשואות ליהודי, כי שם בסימן קנד הוא כותב בחריפות שאין לקבלם, כלשונו: "ואף על גב דקיי"ל כמ"ד כולם גרים הם, ביבמות דף כ"ד עמוד ב', ונכלל בזה גם כן איש שנתגייר לשום אשה, ואשה שנתגיירה לשום איש, נראה מדהתו"ס חולין דף ג' עמוד ב' ד"ה קסבר, ודברי התוספות יבמות שם ד"ה הלכה, דהיינו דוקא כשהגירות היתה שלמה בקיום המצות. אבל כשלא נתגיירו לגמרי, דהיינו בלא קיום המצות ושמירתן, וגם הכונה היתה בלתי הוגנת, אז הם גרועים מסתם גרי אריות, דחשיב התם בברייתא, דאיכא למ"ד דכולם גרים הם, אלא שהם ככותיים. שלמ"ד גרי אריות הם נחשבים מן הדין כגויים לכל דבריהם, והיינו משום דאיכא תרתין, הגירות שלא לש"ש, וקיום מצות בשלימות ג"כ אין כאן. דעכ"פ עבדו ע"ז בשיתוף, כדאמרי' שם בתו' מקרא דואת אלהיהם היו עובדים. ובלשון התוספות דחולין שם שלא נתגיירו לגמרי, ומשמע דלאו דוקא ע"ז, אלא כל שלא מקיימים מצות, וגם המחשבה היתה שלא כראוי, אז אין כאן גירות כלל. ולשון הרמב"ם והשולחן ערוך בסימן רס"ח בנתגייר בשביל דבר: וחוששים לו עד שתתברר צדקותו מבואר, שאם רואין שאינו מתנהג בדת ישראל, והגירות היתה בשביל איזה דבר, אין זו גירות גמורה."

אם כי לא נקט שיש לפסול הגרות גיורים מעין אלה גם בדיעבד ולקולא, כמבוא מדבריו בסוף התשובה "ועל כל הגיירות שיש בהן כל הפסולין שמנה כבוד תורתו במכתבו, שחלילה להקל בהן, ולהחשיבן לגיירות שנכנסו בכלל

עוד נראה לפרש, שכל זמן שהמתגייר אינו מקיים מצוות, לא יוכל לישא אשה המקפידה על קיום מצוות התורה, ולמדתי דבר זה ממה שכתב הרמב"ם בפרק בו הוא דן על איסור הנישואין עם נכרים (הלכות איסורי ביאה פרק יב הלכה יז), וכך כתב:

כל העכו"ם כולם כשיתגיירו, ויקבלו עליהן כל המצוות שבתורה, והעבדים כשיתחררו, הרי הן כישראל לכל דבר, שנאמר (במדבר טו) הַקְהָל חֻקָּה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וּמוֹתְרִין לֹהֲכַנְס בַּקְהָל ה' מִיָּד.

מכאן יש להוכיח, שאין ליהודיה כשרה להנשא לגר, עד שתתברר צדקתו, ויווכחו הכל שהוא אכן מקיים מצוות. עם זאת, יש הטוענים כי מה שכתב הרמב"ם "ואפילו חזר ועבד עכו"ם" כוונתו שבתחילה שינה את דרכו, וקיבל את כל המצוות. אלא שכעבור זמן, שינה את דעתו, ושב להרגליו. אמנם אי אפשר להסביר כך, מאחר והרמב"ם כתב במפורש "שלא הודיעוהו המצוות ועונשן", ונמצא כי בעת הטבילה, אין הכרח שקיבל את המצוות, אלא רק הסכים להיות יהודי, ולא התחייב על קיום המצוות. וכראיה לדברינו יש להביא את דברי הרמב"ם בענין נשי שמשון ושלמה (הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה יד - טז):

הלכה יד: אל יעלה על דעתך שמשון המושיע את ישראל או שלמה מלך ישראל שנקרא ידיד ה' נשאו נשים נוכריות בגיותן, אלא סוד הדבר כך הוא, שהמצוה הנכונה כשיבא הגר או הגיורת להתגייר בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה

ישראל, פשוט דיינו להחמיר, ומכל מקום לא נדון בהן להקל להוציאן מתחת בעליהן בלא גט וכיוצא בזה, עד שיבורר ענין כל אחת מהן בפרט. ובודאי גם דעתיה דמר והרבנים שמסכימים עמו גם כן הכי אזלא, דלא ניתי למנגע באיסורא, בפרט בדברים חמורים, כאיסור אשת איש וכיוצא בזה.

שיזוכה לה או מפני הפחד בא להכנס לדת, ואם איש הוא בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית, ואם אשה היא בודקין שמא עיניה נתנה בבחור מבחורי ישראל, אם לא נמצא להם עילה מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות כדי שיפרשו, אם קבלו ולא פירשו וראו אותן שחזרו מאהבה מקבלים אותן שנאמר ותרא כי מתאמצת היא ללכת אתה ותחדל לדבר אליה.

הלכה טו: לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה, בימי דוד שמא מן הפחד חזרו, ובימי שלמה שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו, שכל החוזר מן העכו"ם בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגירי הצדק, ואף על פי כן היו גרים הרבה מתגיירים בימי דוד ושלמה בפני הדיוטות, והיו בית דין הגדול חוששין להם לא דוחין אותן אחר שטבלו מכל מקום ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריהם.

הלכה טז: ולפי שגייר שלמה נשים ונשואן, וכן שמשון גייר ונשא, והדבר ידוע שלא חזרו אלו אלא בשביל דבר, ולא על פי בית דין גיירום חשבן הכתוב כאילו הן עכו"ם ובאיסורן עומדין, ועוד שהוכיח סופן על תחלתן שהן עובדות כו"ם שלהן ובנו להן במות והעלה עליו הכתוב כאילו הוא בנאן שנאמר אז יבנה שלמה במה.

מפורש בדבריו, שנשי שמשון ושלמה התגיירו לשם אישות, ולא התכוונו מעולם לשמור מצוות, וכלשונו "שהוכיח סופן על תחילתן". ולמרות זאת, חל גיורן, כי לא יעלה על הדעת שמשון ושלמה התחתנו עם נוכריות בגיותן.

נמצא איפה כי ישנה הפרדה, לדעת הרמב"ם, בין המוטיבציה להיות גר, שלכתחילה צריכה להיות לשם קיום המצוות. לבין הליך

הגיוּר, שאיננו כולל הצהרה על קיום מצוות, אלא טבילה ומילה לשם גרות. ואם חלה גרותם של עובדי אלילים, עקב רצונם להשתייך לעם יהודי, כל שכן שיחול גיורם של אלה שאינם עובדי אלילים אבל חפצים לקיים לכל הפחות חלק מן המצוות, על כל פנים בדיעבד.

מלבד זאת, הרמב"ם כלל לא כתב שיש חיוב קבלת מצוות בפני שלושה, אלא חיוב טבילה בפני שלושה, כמבואר בלשונו (הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה ו):

גר שמל ולא טבל, או טבל ולא מל, אינו גר עד שימול ויטבול, וצריך לטבול בפני שלשה. והואיל והדבר צריך בית דין, אין מטבילין אותו בשבת, ולא ביום טוב, ולא בלילה, ואם הטבילוהו, הרי זה גר.

ושם בהמשך (הלכה ז) כתב, שהטבילה בפני שלושה מעכבת, וכלשונו:

טבל בינו לבין עצמו וכו' ואפילו בפני שְׁנַיִם אינו גר.

הרי שרק הטבילה זקוקה לשלשה, ובלעדי שלושה, לא תחול גרות. אבל לגבי קבלת מצוות בפני שלושה, לא כתב הרמב"ם דבר זה. ונמצא שגם ללא קבלת מצוות, עדיין תחול גרות.

4. מקור לשיטת הרמב"ם

מאין למד הרמב"ם שקבלת מצוות אינו הבסיס של הגיור, הרי מקורותיו של הרמב"ם המה בדברי חכמינו ז"ל. המקור הראשון מופיע במסכת יבמות (כד, ב) שם אמרו חכמינו בפירוש, כי גם נוכרי שהתגייר לא לשם שמים, אלא מסיבה אחרת, גיורו גיור, והוא מוגדר

יהודי, כלשונם:

אחד איש שנתגייד לשום אשה, ואחד אשה שנתגיידה לשום איש, וכן מי שנתגייד לשום שולחן מלכים, לשום עבדי שלמה - אינן גרים, דברי ר' נחמיה; שהיה רבי נחמיה אומר: אחד גירי אריות, ואחד גירי חלומות, ואחד גירי מרדכי ואסתר - אינן גרים, עד שיתגיידו בזמן הזה; בזמן הזה סלקא דעתך? אלא אימא: כבזמן הזה! הא איתמר עלה, אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: הלכה כדברי האומר כולם גרים הם.

מסביר רש"י:

ואף על גב דלא נתגיידה לשם יהדות, אלא בשביל שישאנה זה.

הרי לנו, כי גם המתגייד שלא לשם יהדות, נעשה גר. ואמנם יש ראשונים הסוברים כי ללא קבלת מצוות, אין גרותו חלה, ובהמשך נראה כיצד הם מסבירים גמרא זו.

מקור נוסף נמצא במגיד משנה (על הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה

(יז):

גר שלא בדקו אחריו וכו'. זה פשוט שאין הודעת המצות מעכב דיעבד. ואמרו בפרק החולץ (דף מ"ז:) טבל ועלה הרי הוא כישראל לכל דבריו למאי הילכתא דאי (הדר ביה ומקדש בת ישראל) קידש, ישראל מומר קרינא ביה וקידושיו קידושין. ומה שכתב רבינו ומצוה להחזיר אבידתו, הוא ממה שנתבאר פרק י"א מהלכות גזילה ואבידה, שמחזירין אבידת המומר, והוא שיהיה מומר לתיאבון לאכול נבילות, כמו שזכר שם.

מבואר כי הוכיח המגיד משנה שאין עיכוב בגרות הנוכרי, גם אם לא הודיעו לו על המצוות, מדברי הגמרא ביבמות דף מז, ב. ואמנם

לא הזכירה הגמרא דבר לגבי קבלת המצוות שעל ידי הגר עצמו, אלא רק לגבי חובת בית דין להודיעו.
מקור שלישי לדעת הרמב"ם היא גמרא במסכת שבת (סז, ב - סח, ב):

כלל גדול אמרו בשבת: כל השוכח עיקר שבת, ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה - אינו חייב אלא חטאת אחת.
ורבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרוייהו: דוקא הכיר ולבסוף שכח (צריך להביא קרבן על כל השבתות שחילל), אבל תינוק שנשבה בין הנוכרים וגר שנתגייר לבין הנוכרים - פטור (לא צריך להביא קרבן כלל).

הנה מבואר, כי קיימת אפשרות של גר שנתגייר בין הגוים, ואינו מכיר את המושג "שמירת שבת". אמנם זה מפליא ותמוה, היתכן שלא נודע לנוכרי מושג פשוט ועיקרי כל כך כשמירת שבת, שהיא אחת המצוות הבסיסיות ביותר. אכן כבר פירשו הראשונים, שיתכן וטעו בעת שהתגייר, ולא הודיעוהו על המצוות. ומכאן ראייה נוספת, שלמרות חסרון ההודעה על המצוות, הגרות חלה, וכפי שכתב הרמב"ן (על מסכת שבת, סח, א)⁴ בתירוץ השני:

גר שנתגייר לבין הגוים. כגון שנתגייר בפני שלשה והודיעוהו מקצת מצות אחרות ולא הודיעוהו מצות שבת או שטעו ולא הודיעוהו, שאלו נתגייר בינו לבין עצמו אינו גר.

4. ביבמות (מה, ב) כותב הרמב"ן "ואפשר לומר דגבי קבלת מצוות צריך שלשה אפילו בדיעבד, דמשפט כתיב ביה". ולכאורה נראה, שהחמיר והצריך שלושה בקבלת המצוות. אכן לאמיתו של דבר לא כתב זאת אלא לדעה הראשונה בדבריו (המובאים כאן), על מסכת שבת, שמדובר בגר שהודיעוהו לו מקצת מצוות. וכיון שיש דעה אחרת בענין, נקט ביבמות בלשון "אפשר".

מבואר שיש שני דרכים להסביר זאת. לפי ההסבר הראשון, שמע הנוכרי על חלק מן המצוות, ולא על כולם. ומן הסתם יש בכך עדות, על הסכמתו לקבל את כולם. ולפי ההסבר השני, טעו ולא הודיעוהו על המצוות כלל. ונמצא שלא קיבל מצוות, אלא הסכימה דעתו להיות יהודי. ויש בו בתירוץ השני של הרמב"ן ראייה, שקבלת המצוות אינה מעכבת.

גם הריטב"א כתב כך, במסכת יבמות (מז, א⁵):

5. יש הטוענים כי אין זו שיטת הריטב"א, מאחר והריטב"א עצמו כותב ביבמות (כד, ב ד"ה הלכה כדברי) שצריך קבלת מצוות בפני שלושה, שהרי בכך הסביר כיצד חלה גרותם של המתגיירים מחמת איזו סיבה, ומשום שסוף סוף קיבלו את המצוות, מתוך אונס, וכלשונו "כיון דנתגיירו וקבלו עליהם, חזקה הוא דאגב אונסייהו גמרו וקבלו, ואף על גב דמחמת האונס הוא, גירות הוא אליבא דרבנן". ואין זה קשה, כי לא כתב שקיבלו את המצוות, אלא שקיבלו על עצמם גרות. אם כי ברור שהבא להתגייר מרצונו, קבלתו טובה פי כמה, מהמקבל גרות באונס.

6. הגמרא (בכורות ל, ב) אומרת ש"עובד כוכבים שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד – אין מקבלין אותו, ר' יוסי בר' יהודה אומר: אפילו דקדוק אחד מדברי סופרים". וזה לכאורה סותר את דברי המקילים, וכפי שנקט בעל אגרות משה, מדבריו נביא בהמשך. וגם הרב קוק כתב שגמרא זו להלכה, אף שלא הביאונה הרי"ף הרמב"ם והרא"ש.

אמנם נראה שרק לכתחילה אין לקבל אותו. על כן הסבירו רבותינו בעלי התוספות בתוספות יבמות (כד, ב סוף ד"ה לא בימי דוד) שהלל קיבל גרים, הגם שהתנו לקבל רק תורה שבכתב, או על מנת להיות כהן גדול. ומשום שידע הלל בחוכמתו, שסופם לקבל את הכל. וזה מוכיח שבדיעבד, חלה גרות, כי אם היתה קבלת המצוות מעכבת בעד הגרות, מה הועיל הלל בקבלתם.

סייעתא לטענה זו, שהגיור אכן חל בדיעבד, ניתן להביא מהמובא באותה סוגיה "הגר שקיבל עליו דברי תורה, אפילו נחשד לדבר אחד – הוי חשוד לכל התורה כולה והרי הוא כישראל מומר, נפקא מינה, דאי קדיש – קידושיו קידושין", ע"כ. הרי שנידון הנוכרי הזה שנתגייר, כישראל מומר, וזה מוכיח שבדיעבד חל הגיור, ולא אומרים שאין גרותו גרות.

ומודיעים אותו קלות וחמורות (פירוש) וסברא דרבוותא ז"ל, שאם לא הודיעוהו, אינו מעכב. והכי משמע בפרק כלל גדול (שבת סח, א).

ברם לכאורה יש להתפלא על כך מאד, מאחר וכל מהות האומה הישראלית היא קיום התורה וציווייה, כמאמרו הידוע של רבינו סעדיה גאון "אין אומה זו אלא בתורתיה".

לכן נראה, שהרמב"ם מבין, כי עובדת היותנו יהודים מחייבתנו בקיום המצוות. עם זאת, הגדרת זהותו של אדם כיהודי אינה בהכרח תלויה בקיום מצוות. ולדעתו, גם יהודי שאינו שומר את כל המצוות, עדיין יוגדר יהודי. על כן אדם בעל שורשים יהודיים, הנושא בנטל, בהקדשת מיטב שנותיו להגנת העם היהודי, ומאמין בא-ל אחד, ובתורה שהיא הנשמה של ישראל, יכול במציאות ימינו להתגייר. והגיור יחייבו במצוות. אמנם גם אם לא יקיים את כולם, הוא עדיין יוגדר יהודי, ככל יהודי אחר השומר רק חלק מן המצוות. ואין כל ספק בכך, שהמתגייר המבקש להיות חלק מעם ישראל, העם הנבחר שקיבל תורה, נעשה ממילא, אחר חיבורו לאומתנו, באמצעות מילה וטבילה, חייב במצוות, בין ירצה ובין אם לאו. ואי אפשר לתרץ שלכתחילה, מלבד הודעת המצוות, נערך טקס

אמנם מלבד התירוץ האחרון, נראה לעניות דעתי לבאר בדרך אחרת. כי באמת אין כל קושיה מהגמרא הנ"ל "עובד כוכבים שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד אין מקבלים אותו", שאמנם הובאה להלכה ברמב"ם (פרק יד מהלכות איסורי ביאה הלכה ח), אבל רק לגבי גר תושב שלא מל ולא טבל, ואינו מעוניין להיות יהודי. ואני מביא דבריו בהמשך בפרק "הצהרת קבלת מצוות". וזה מסביר גם מדוע לא הובאה להלכה בדברי הר"ף והשולחן ערוך, ומשום שדיני גר תושב לא נוהגים בזמן הזה.

קבלת מצוות בפני בית דין⁷. כי בגמרא, מלבד הדין לגבי המילה או הטבילה אם הם מעכבים, כפי שהבאנו למעלה, לא הובא דבר זה לגבי קבלת המצוות. ועל הודעת המצוות, הרי לא אמרו שמעכבת את הגרות.

בהמשך נסביר את דעתם של הנוקטים כי קבלת מצוות אכן מעכבת את הגרות, וכיצד פירשו המה את הסוגיות, שזה עתה הובאו כאן.

5. קבלת מצוות מעכבת

השולחן ערוך פסק (יורה דעה סימן רסח סעיף ג) מפורשות, כי קבלת המצוות אכן מעכבת גרות. מקור שיטה זו הוא בדברי התוספות, שנקטו כך. כי הם נתקשו בישוב הגמרות, שבמקום אחד משמע, שחובה לטבול בפני שלושה, כלשון הגמרא:

אמר רבה: עובדא הוה בי רבי חייא בר רבי וכו', דאתא לקמיה גר שמל ולא טבל, אמר ליה: שהי כאן עד למחר ונטבלינך. שמע מינה תלת: ש"מ גר צריך שלשה, וש"מ אינו גר עד שימול ויטבול, ושמע מינה אין מטבילין גר בלילה... אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: גר צריך שלשה, משפט כתיב ביה (יבמות מו, ב).

מבואר בגמרא, כי לאור העובדה שהתורה הגדירה את הגרות – "משפט", יש לוודא את נוכחותם של שלשה בטבילה. אמנם בגמרא אחרת משמע, שאין צורך בנוכחות שלושה בטבילה, אלא די בידיעה שטבלה:

ההוא דהווי קרו ליה בר ארמייתא (היו קוראים לו בן גויה כי אמו לא

7. אף שיש הסוברים כך, כפי שנציין בהמשך. הרי בפשטות, אין על כך אמירה מפורשת בגמרא.

טבלה כשנתגיירה), אמר רב אסי: מי לא טבלה לנדותה? (ואותה טבילה עולה לה לטבילת גירות דדת יהודית היא) (יבמות מה, ב).

הרי כי די בכך שידוע לנו שטבלה איזו טבילה, כדי להחיל עליה דין גרות. וצריך ביאור כיצד יתיישבו שתי גמרות אלה יחד? מתרצים התוספות, שעל עצם הטבילה אין צורך בשלושה, אבל על קבלת מצוות צריך שלושה.

וכך כתבו: מי לא טבלה לנדותה - תימה דאמר לקמן (דף מו:) דגר צריך שלשה דמשפט כתיב ביה וכו'. ויש לומר האי דבעינן שלשה היינו לקבלת המצות, אבל לא לטבילה וכו' (תוספות ד"ה מי, יבמות מה, ב).

שיטה זו, הובאה בראשונים רבים ובכללם, בדברי הרא"ש (יבמות פרק ד סימן לא):

ההוא דהוה קרו ליה בר ארמאה אמר ריב"ל מי לא טבל לקרויו וקשה דהא אמרינן לקמן דגר צריך שלשה משפט כתיב ביה. ואפילו למאן דאמר בסנהדרין (דף ג א) דבר תורה חד כשר מודה הכא דבעינן שלשה מידי דהוה אגזילות וחבלות. ועוד דאין דרך נשים שילכו עמהם אנשים בשעת טבילה ואשה אינה ראויה לדון מדאינה ראויה להעיד כדתנן כל שכשר לדון כשר להעיד. ובירושלמי פ' שני שעירי (ה"א) יליף לה מגז"ש דשני שני נאמר כאן ועמדו שני אנשים ונאמר להלן על פי שני עדים. ויש לומר הא דבעינן שלשה היינו לקבלת המצות אבל לא לטבילה אף על גב דאמר לקמן דב' ת"ח עומדין לה מבחוץ היינו לכתחלה דעדיף טפי אבל אינו מעכב ויש מפרשים כיון שידוע לכל שטבלה כאילו עומדין שם דמי.

נמצא לפי ראשונים אלה, כי הצורך בשלושה נוכחים הוא בעיקר בעת קבלת המצוות. ואמנם הצריכה הגמרא להעמיד שלושה בעת הטבילה, אבל זאת משום שקבלת המצוות, בדרך כלל, נעשית בטבילה. ואולם אפשר להפריד בין הדברים, כי לטבילה עצמה אין צורך בשלושה.

עתה יש להסביר כיצד פירשו ראשונים אלה, את הגמרא שהבאנו למעלה, בה מפורש שכל המתגייר מסיבה חיצונית, חל גיורו, על כל פנים בדיעבד, וזה נוגד לכאורה, את שיטתם. הישוב לכך נמצא בדברי נימוקי יוסף (על מסכת יבמות (דף ה, ב) מדפי הרי"ף), וראשונים אחרים, והוא כתב:

דכיון שנתגיירו וקבלו עליהן, חזקה הוא דאגב אונסייהו גמרו וקבלו, דגמרא גמיר לה דאחד האיש שנתגייר לשם אשה ואחד האשה שנתגיירו לשם איש, גרים גמורים הם.

מבואר בדבריו "דאגב אונסייהו גמרו וקבלו", שהמוטיבציה הבסיסית של הגרות, בין אם זה רצון להנשא ליהודי, ובין אם זו סיבה אחרת, אינה מעכבת את הגרות. הואיל והמטרה הסופית מכריחה את הנוכרים להסכים, באמת ובתמים, לקבלת מצוות. שכן רק כך, מטרתם תושג. על כן, הגרות בהכרח חלה.

אגב, זה המקום לציין דעת חלק מן האחרונים⁸, שחזקה זו, שקבלת המצוות נעשתה באמת ובתמים, היתה נכונה רק לזמנם, כשהיהודים כולם, הקפידו על המצוות. מה שאין כן במציאות ימינו, שהסיבה אינה תובעת מהנוכרי את קיום המצוות, כתנאי להיותו יהודי, אין לחזקה זו ערך מהותי.

8. דבר אברהם חלק ג סימן כח.

אמנם הרב עובדיה יוסף דחה דבריו⁹, וכתב:

אין זה מוכרח כלל, כי יש לומר שדווקא בזמנם שלא היתה כל אפשרות לגוי לבצע זממו, לישא יהודיה בלי גירות כדת וכדין, וקאי בתרי עברי דנהרא. ונמצא שהיה אנוס על קבלת מצות והגירות, לכן זקוקים לטעמו של הדיטב"א, דאגב אונסיה גמר וקיבל ונתגייר. אבל בזמן הזה, שישנה אפשרות לחיות עמה חיי אישות גם בלי גירות כלל, קלקלתו תקנתו, שאין כאן שום אונס ממשי בקבלת המצות ובמעשה הגיור, אלא סבר וקיבל.

עתה נשוב לענייננו. נתבאר עד כה, כי קיימת מחלוקת בין הרמב"ם לתוספות והרא"ש. שלרמב"ם עיקר הגיור נעשה באמצעות הטבילה, ומסיבה זו יש צורך בנוכחות שלושה בטבילה. בעוד שלתוספות והרא"ש אין צורך שיימצאו שלושה בטבילה, כי די בידיעה על הטבילה. אבל במעמד קבלת המצוות, הכרח שתהא נוכחות שלושה, כי עיקר הגרות היא שהנוכרי נעשה ככל יהודי, החי על פי צו התורה.

6. הצהרת קבלת מצוות

עתה יש לעיין, לפי שיטה זו של התוספות והרא"ש, אשר קבלת המצוות בפני שלושה, היא עיקר הגיור, ובהעדרה לא תחול גרות. מה דין הנוכרי, שבהתגיירו אכן הצהיר על קבלת המצוות, אבל בלבו פנימה, לא קיבלם.

לכאורה ברור, שאין גרותו גרות, כי הגיור תלוי ברצון כן ואמיתי להתחבר ליהדות, וכפי שכתב שו"ת בית יצחק (יורה דעה חלק ב סימן

9. יביע אומר חלק יא יורה דעה סימן כט אות יג.

(ק):

ומוכח דעל כל פנים בעי שיקבלו בלב שלם המצות, מה שאין כן אם מגייר רק לפנים ולבו בל עמו להחזיק במצות, ואנו יודעין כוונתו, שגם אחר כך יהיה בועל נדה ומחלל שבת ואוכל טריפות, לא הוי גר כלל, ולא שייך לומר בזה, דברים שבלב אינם דברים. וכיון שאומר בפה שמקבל עליו עול מצות, מה לנו בכוונתו, כמו שכתב הפרי מגדים באורח חיים סי' תמ"ח במג"א ס"ק ח', בהפקיר חמץ ולבו בל עמו דמהני, עיין שם שהאריך קצת. דשם שאני שהוא בין אדם לחבירו, וכשאומר בפה שהוא מפקיר, חבירו מצי זכי ביה, ובין אדם לחבירו דברים שבלב אינם דברים. משא"כ מה שמגייר ומקבל עליו עול מצות, ואם בלבו שלא יקיימם, דחמנא לבא בעי, ולא נעשה גר. וכמו דאמרינן בבכורות (ל, ב) נוכרי שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד, אין מקבלין אותו. ר"י בר"י אומר אפילו דקדוק אחד מדברי סופרים הוא הדין אם בלבו שלא לקיים מד"ת אפילו ד"א אין מקבלין אותו. ולפי זה, גרי דידן אשר בעוונותינו הרבים מגיירים במדינת אשכנז, ויודעים שגם אחר כך לא יתנהגו כמנהג ישראל הכשרים, אך יהיו בועלי נדה ואוכלי טריפות, כמו בשאלה דידן, לפי מה שכתבתי לא הויא גר, אף שאומרת בפיה, אם ילמדו אותה לשקר, שתקבל הכל עליה, אבל בלבה שלא לקיים, צריך עיון לכאורה.

מבואר בדבריו שלשיטה זו, ברור שלא חלה גרות, כי לאמיתו של דבר, לא קיבל מצוות.

אמנם בהמשך, הוסיף לדון ה"בית יצחק" בנוכרי שקיבל רק חלק מן המצוות, האם ייחשב בכל אופן כגיור, לפחות בדיעבד. ותחילה הוכיח מגמרא מפורשת (בכורות ל, ב), שללא קבלת המצוות כולן,

אינו נעשה גר:

עובד כוכבים שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו.

אלא שהמשיך להסתפק, אם זו רק דרישה לכתחילה, ובדיעבד חלה גרות, כלשונו:

אמנם לא מצאתי מבואר אם גר שאמר שמקבל עליו חוץ מדבר אחד, בדיעבד לא הוא גר, דבגמרא בכורות אין מבואר רק, דאין מקבלין אותו, אבל אולי בדיעבד, הוא גר.

ואחר שדן לכאן ולכאן, העלה למסקנה שאפילו בדיעבד לא תחול הגרות, כפי שמוכח בגמרא (עבודה זרה סד, ב):

שוב מצאתי ראייה ברורה, דאפילו בדיעבד לא הוא גר כלל. דהרי סבירא להו לאחרים (בעבודה זרה סד, ב), דגר תושב הוא שקיבל עליו כל מצות האמורות בתורה, חוץ מאיסור נבילות. ואי סלקא דעתך דקיבל עליו חוץ מדבר אחד הוה גר, אמאי הוא גר תושב, הא הוא גר גמור, ועל כרחק אף בדיעבד לא הוה גר (שו"ת בית יצחק יורה דעה חלק ב סימן ק).

להבנת דבריו עלינו להקדים, שגמרא זו (עבודה זרה סד, ב) דנה, כיצד הופך גוי להיות גר תושב, והובאו בה שלש דעות:

איזהו גר תושב? כל שקיבל עליו בפני שלושה חברים שלא לעבוד עבודת כוכבים, דברי ר"מ; וחכמים אומרים: כל שקיבל עליו שבע מצות, שקבלו עליהם בני נח; אחרים אומרים, אלו לא באו לכלל גר תושב, אלא איזהו גר תושב? זה גר אוכל נבילות, שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה, חוץ מאיסור נבילות.

הוכיח מכאן ה"בית יצחק", שנוכרי המקבל את רוב המצוות, לא ייעשה יהודי, כי לו יצויר שבכך הוא אכן נעשה יהודי, דעת "אחרים" אינה מובנת, מדוע נחשב "גר תושב", הרי הוא יהודי ממש. אמנם לעניות דעתי אין לדחות את דעת המקילים, על סמך גמרא זו. כי הרמב"ם סבור, שסוגיות אלו אינן עוסקות בנוכרי שביקש להיות יהודי, ומל וטבל. אלא בנוכרי שבסך הכל ביקש להיות "גר תושב", כמפורש בדבריו (הלכות איסורי ביאה פרק יד):

הלכה ז: אי זה הוא גר תושב זה עכו"ם שקיבל עליו שלא יעבוד כוכבים ומזלות, עם שאר המצוות שנצטוו בני נח, ולא מל ולא טבל. הרי זה מקבלין אותו, והוא מחסידי אומות העולם. ולמה נקרא שמו תושב, לפי שמותר לנו להושיבו בינינו בארץ ישראל, כמו שביארנו בהלכות עכו"ם.

הלכה ח: ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג. אבל בזמן הזה, אפילו קיבל עליו כל התורה כולה, חוץ מדקדוק אחד, אין מקבלין אותו¹⁰.

אחר שנתבאר בדבריו כי הסוגיות במסכת בכורות ובמסכת עבודה זרה, דנו בגר תושב שלא מל ולא טבל¹¹. נדחתה ראייתו של הבית יצחק. וממילא ניתן לסמוך על הראיה המקילה, שהבית יצחק עצמו הביא (בשו"ת בית יצחק יורה דעה ב סימן ק), מכך שהלל גייר נכרים, אף שלא הסכימו לכל, כמו שכתב בלשונו:

ונראה לי ראיה דבדיעבד הוי גר, אף שלא קיבל כל המצוות. דהרי

10. מקור דברי הרמב"ם הם, כפי שציין המגיד משנה על אתר, בגמרא מסכת בכורות, דף ל, ב. ועבודה זרה סד, ב.

11. כך כתב האחיעזר חלק ג סימן כו אות ה. ואף שדחה ראיה זו, הסכים אתו מסברא.

בשבת (דף לא, א) גייר הילל לגר שלא קיבל עליו רק תורה שבכתב, ובשלמא אם אמרינן דבדיעבד הוי גר, יש לומר שהילל סמך עצמו לכתחלה, נשען על חכמתו, שאחר כך יקבל עליו כל התורה, כמו שפירש רש"י בשבת שם, שסמך על חכמתו, שסופו שירגילו. ולא דמי למקבל עליו חוץ מדבר אחד, שלא היה כופר, אלא שלא היה מאמין שהוא מפי הגבורה. וכיוצא בזה בתוספות יבמות (כד. ב סוף ד"ה לא בימי דוד) לענין גר שגייר הילל, על מנת שיעשה כהן גדול. אלא אי אמרת דאף בדיעבד לא הוי גר כלל, איך קיבל הילל. ומה מהני שאחר כך יקבל עליו שאר מצות, הרי בעי טבילה מחדש בפני שלושה, או על כל פנים קבלת מצות בפני שלושה, ועל כרחק שמעת מינה דבדיעבד מהני¹².

לסיכום שלב זה נאמר, שאפילו אם נקבל את טענת ה"בית יצחק", שנוכרי המבקש להתגייר ובלבו אין כוונה לנהוג כיהודי, לא ייהפך ליהודי, אף בדיעבד, כיון שהצהרתו שקרית. אבל כשבדעתו לקבל, על כל פנים חלק מן המצוות, הוא אכן יוגדר כיהודי, גם לשיטתם המחמירה של התוספות והרא"ש, וכמו שמוכח מהלל.

7. פסק השולחן ערוך

ענה יש לעיין בדברי השולחן ערוך (יורה דעה סימן רסח), שלהלכה הביא את שתי השיטות, הן זו המחמירה והן זו המקילה.

12. ואמנם דחה ראה זו בהמשך דבריו, אבל רק בדוחק גדול. כי טען, שהלל לא גיירם מיד, אלא קיבלם במטרה להכניס לגירות. אמנם משמעותה הפשוטה של הגמרא היא, וכפי שהוא עצמו הבין קודם לכן, שגיירם מיד. וכך הבינו ראשונים רבים.

כמו הרא"ש, שהחמיר:

סעיף ג: כל ענייני הגר, בין להודיעו המצות לקבלם, בין המילה בין הטבילה, צריך שיהיו בשלשה הפשרים לדון, וביום. מיהו דוקא לכתחלה, אבל בדיעבד אם לא מל או טבל אלא בפני שנים ובלילה, אפילו לא טבל לשם גרות, אלא איש שטבל לקרוי ואשה שטבלה לנדתה, הוי גר ומותר בישראלית, חוץ מקבלת המצות שמעפפת, אם אינה ביום ובשלשה. ולהרי"ף ולהרמב"ם, אפילו בדיעבד שטבל או מל בפני שנים או בלילה, מעכב וכו'.

כמו הרמב"ם, שהיקל:

סעיף יב: כשיבא הגר להתגייר, בודקים אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא ליכנס לדת. ואם איש הוא, בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית וכו' ואם לא נמצאת להם עילה, מודיעים להם כובד עול התורה, וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות, כדי שיפרשו. אם קיבלו ולא פירשו, ודאו אותם שחזרו מאהבה, מקבלים אותם. ואם לא בדקו אחריו, או שלא הודיעוהו שכר המצות ועונשן, ומל וטבל בפני שלושה הדיוטות, הרי זה גר, אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר, הואיל ומל וטבל יצא מכלל העובדי כוכבים, וחוששים לו עד שתתברר צדקתו; ואפילו חזר ועבד עבודת כוכבים, הרי הוא כישראל מומד שקדושי קדושיין.

וצריך הסבר, מדוע נקט המחבר בשתי דעות הפוכות, ואחזי הן בדעת הרא"ש, והן בדעת הרמב"ם. ומה שנראה כהסבר הפשוט ביותר הוא, שביקש להבהיר מה הדין לכתחילה, ומה הדין בדיעבד. כי הנה בסעיף ג הביא שתי דעות, דעה ראשונה, דעת הרא"ש. ודעה

שניה, דברי הרמב"ם. וכוונתו שחייבים להחמיר הן כדעת הראש והן כדעת הרמב"ם. ולכתחילה צריך שלושה הן בעת הטבילה כדעת הרמב"ם, והן בקבלת מצוות כדעת הרא"ש.

ומאחר ואחז בשיטת הרמב"ם המצריך שלושה לטבילה, ולא בקבלת המצוות, כפי שלמדנו, ניתן בדיעבד לסמוך על שיטת הרמב"ם, והגיוור יחול גם ללא קבלת מצוות. כלומר, לכתחילה יש להחמיר כדעת הרא"ש והרמב"ם, ולהעמיד שלושה הן לטבילה והן לקבלת המצוות. אבל בדיעבד, ניתן לנהוג כשיטת הרמב"ם בלבד. נמצא שלפי השולחן ערוך, אפילו ללא קבלת מצוות כלל, הגיוור יחול בדיעבד, כדבריו המפורשים.

ואמנם יש הטוענים שהשולחן ערוך כתב **"וחוששים לו עד שתתברר צדקתו"**; ואפילו חזר ועבד עבודת כוכבים, הרי הוא כישראל מומר שקדושיו קדושין" ורצה לומר, שצריך לברר אם קיים מצוות, במשך זמן מה.

אבל כבר הובהר לעיל שאין זו כוונת הרמב"ם, שהרי כתב בפירוש על נשי שמשון ושלמה, שנתגלה סודן, ובשביל דבר התגיירו. ועם כל זה, חל גיורם. וגרי זמנינו שבארץ ישראל, הרי יותר טובים מנשי שמשון ושלמה, כי בעוד שהללו בקשו טובות הנאה, הרי הנוכרים שבארץ ישראל אינם מבקשים הטבות. שהרי במדינת ישראל, האזרחים כולם שווים זכויות. נמצא איפה כי רצונם להיות חלק מעם יהודי, הוא כן ואמיתי.

אמנם דעת האגרות משה (שו"ת אגרות משה, יורה דעה חלק א סימן קנט) לא כך. כי הוא סבור שהנוכרי אכן צריך קבלה של כל המצוות. ואף שלא נודעו לו כולן, עדיין תיחשב קבלתו קבלה. כי לאחר שילמדם, ודאי יקיימם, וכפי שכתב בתשובתו:

אך בכלל עיקר הגרות לא נוחה דעתי מזה. ואני נמנע מזה, לא רק מצד הדין שאין מקבלין לכתחלה, בשביל אישות. אלא גם מטעם

שהוא כמעט ברור, כאנן סהדי, שלא מקבלת המצות, ורק בפיה אומרת שמקבלת. ובלא קבלת מצות, אף רק פרט אחד, הא מפורש בבכורות (דף ל, ב) שאין מקבלין אותו. ולא דמי להא דשבת (דף סח) דגר שנתגייר לבין העכו"ם, ולא ידע משבת, ואף לא מעבודה זרה, ומכל מקום הוי גר, משום דהתם קבל כל מה שחייבין בני ישראל, הווי קבלה טובה על כל התורה, אף שלא ידע הדינים כלל. וכמו שבכל גר, אין צריך שיודיעוהו כל המצות, ובדיעבד סגי בלא הודעה כלל, כמפורש ברמב"ם, וש"ע יו"ד רס"ח סעי' י"ב. אבל כשלא קבל, אין מקבלין, דזהו עיקר הגרות. וברוב הגרות שבמדינה זו, שבשביל אישות, אין מקבלין המצות, אף כשאומרין בפיהן שמקבלין, דהוא כנודע שמרמיין. דהא לא תהיה עדיפא מבעלה שהוא מופקר, ועובר על כל דיני התורה. אך מכל מקום אולי גיורת זו תקבל המצות, ולכן איני אומר בזה כלום לכבוד תורתו הרמה. כי יש הרבה רבנים בנוא יארק, מקבלין גרים כאלו, וממילא אין לי לומר בזה איסורין. אבל אני אין דעתי נוחה, וגם דעת אבא מארי הגאון זצ"ל, לא היה נוחה מזה. אבל לא אמינא איסורים בזה, וכתר"ה יעשה כפי הבנתו ודעתו, וכפי הדוחק. וספר אחיעזר שהביא כתר"ה, לא ראיתיו עדיין¹³.

13. חשוב לשים לב לענוותנותו של הרב משה פיינשטיין זצ"ל, שעם התנגדות דעתו ההלכתית לגיורין אלה, מיאן לצאת במלחמה נגד הרבנים שהקילו בכך. והנה יש מי שכתב וטען לי, שגם המתירים לא התירו לגייר אלא נשים הנשואות ליהודים, והגם שיש אוסרים לגייר נוכרים רק לצורך אישות, הקילו המתירים שלא לחשוש לכך. אבל גם אלה לא התירו אלא במקרה שברור לגמרי שהמתגייר מתכוון לקיים כל המצוות, וחיזקו הטוענים דבריהם מדברי האגרות משה עצמו שכתב "אך מכל מקום אולי גיורת זו תקבל המצוות",

הנה סמך האגרות משה את יתדות דבריו על הגמרא במסכת שבת (שנזכרה לעיל), ממנה עולה כי אף שלא הודיעו לנכרי שום מצוה, די אם יקבלם על עצמו, כי זה דומה לאמירת "נעשה ונשמע". אלא שיש לשאול מדוע הראשונים, אלו שהקשו על גמרא זו "היתכן שנתגייר גר בין הגוים ללא שנודעו לו המצוות", ותירצו ש"ההודעה לא מעכבת", מדוע הם לא יישבו כדברי האגרות משה, אשר די בקבלת כל המצוות, אף שאינו יודע אפילו אחת מהן.

ואמנם אין רצוננו לדחות חלילה את פירושו של בעל האגרות משה. כי הוא בודאי יסביר שכוונת הגמרא היא שהנוכרי קיבל מצוות, כי זו מהות הגיור. ובכל זאת, לא ניתן לטעון על שאר המפרשים שלא פירשו כך, שהם טועים כביכול בדבר משנה. שכן בגמרא לא נזכר קבלת המצוות, ואף לא ברמב"ם. ואמנם התוספות והרא"ש וראשונים נוספים נקטו כך, אבל עדיין אין זו דעת כולם. ובודאי שלא ניתן לומר, חד משמעית, שזה הפשט הפשוט בגמרא, וכל הלומד אחרת טועה בדבר משנה¹⁴.

בעל פתחי תשובה (על שולחן ערוך יורה דעה סימן רסח ס"ק ט) מפנה את הקורא, לעיין בשו"ת חמדת שלמה (סימן כט אות כב), שערך הבחנה בין הודעת המצוות, לקבלת המצוות. אלא שהגדרת "קבלת

כלומר רק אם התחייבה המתגיירת בלב שלם לקיים כל המצוות, רק אז יש מקום להקל.

ואין זה נכון. כי הרב אגרות משה לא כתב שודאי תקבל מצוות, אלא "אולי", וכמו שכתב בהמשך דבריו מפורש "שבמדינה זו שבשביל אישות **אין מקבלים המצוות** אף שאומרים בפיהם שמקבלין דהוא כנודע דמרמין", ועם כל זה סתם וכתב "ולא אמינא איסורים".

14. והיה מי שהגדיל לטעון וכתב שכל האומר שקבלת המצוות אינה מעכבת הרי הוא טועה בדבר משנה, אף שבכתביו ציטט מדברי הב"ח שהבין כן בדעת הרמב"ם, ובודאי לא יתכן לומר על הב"ח שטעה בדבר משנה.

מצוות" לדבריו אינה התחייבות, לקיום המצוות כולן, מאחר והנוכרי אינו יכול להתחייב על כך כשלא נודעו לו כולן, אלא כפי שכותב:

על כן נראה לעניות דעתי, דקבלת מצוות והודעת המצוות, שני עניינים הם. דקבלת המצוות היא בסתם, שקיבל עליו ליכנס בדת יהודית, דזה הוה ממילא קבלת המצוות. והודעת המצוות הוא, להודיע לו ענין המצוות, כדאיתא בגמרא אכלת חלב וכו', וכן שכתן ועונשן, כדאיתא שם וזה אינו מעכב. ולעולם בקבלת המצוות בסתם, מעכב, דזהו עיקר הגירות, שנכנס לדת יהדות. ובזה אתי שפיר דברי השולחן ערוך, שבתחילה כתב דקבלת המצוות צריך שלושה לעיכובא, ובסוף הסימן העתיק הרמב"ם הנ"ל, גם הוסיף שם תיבת שכתן של מצות יעיי"ש. ולעולם קבלת המצוות ודאי מעכב, רק דזה נכלל בכלל בטבילת גירות. דכיון שטבל עצמו להיות גר ולהכנס בדת ישראל, ממילא הוי קבל המצוות, כך היה נראה בעיני פשוט. אחר כך ראיתי בב"ח (יורה דעה סימן רסח) שכתב, וזה לשונו "אף על פי שכתב הרמב"ם דכשר, אף על פי שלא היה קבלת המצוות כל עיקר", מלשון זה נראה שהבין, דלהרמב"ם לא בעי קבלת המצוות כלל. ולפי זה יסתרו דברי השולחן ערוך אהדדי, אבל לפי מה שכתבתי אתי שפיר.

מדבריו אתה למד, שני דברים חשובים:

- א. גדולי עולם הבינו כפי שכתבנו, שלרמב"ם לא צריך קבלת מצוות כלל, וכלשון חמדת שלמה: "דכתב הרב רבינו משה בר מיימוני דכשר, אף על פי שלא היה קבלת המצוות כל עיקר. מלשון זה נראה שהבין (הב"ח), דלהרמב"ם לא בעי קבלת המצוות כלל".
- ב. גם לשיטות לפיהם קבלת המצוות מעכבת, אין הכרח

בהתחייבות לקיים את כל המצוות, אלא יש הכרח בטבילה לשם כניסה אל היהדות, וכלשונו "ולעולם קבלת המצוות ודאי מעכב, רק דזה נכלל בכלל בטבילת גירות, דכיון שטבל עצמו להיות גר, ולהכנס בדת ישראל, ממילא הוי קבל המצוות".

ואכן למעשה, אין כיום חכמים שנוהגים לגייר ללא קבלת מצוות, אלא כולם דורשים רצון להיכנס אל דת היהדות, וכדברי חמדת שלמה.

8. נישואים לשם אישות וקבלת המצוות

במאמר הקצר שהבאתי¹⁵ כתבתי, כי הרב עובדיה יוסף, הרב יוסף משאש, והרב פינגרהוט, מתירים לגייר, גם כאשר קיים חשש סביר מאד, שהמתגיירים לא יקיימו מצוות. אלא שטענו הטוענים, כי אין דברי מדויקים, שכן לא הקילו רבנים חשובים אלה את הגיור אלא כשהמתגייר חפץ בקיום מצוות כולן. אבל טענה זו לא נראית לי הגיונית, מאחר ולא סביר שגבר ואשה, אשר אחד מהם נוכרי, יימנו על המקפידים, קלה כבחמורה, בענייני הלכה.

טרם ציטוט דעת הרבנים החשובים שהקילו, כאן המקום לכתוב גילוי נאות, שחלק מן האחרונים אכן סבורים שאין להקל בגיור, כאשר גורם הגיור הוא סיבה מסוימת, ולא המצוות. ובתנאי שהגורם המרכזי יניע את המתגייר לקיום המצוות כולן, וכפי שכתב בשו"ת אחיעזר (חלק ג סימן כו):

ומהאי טעמא נראה מה שחשש הרה"ג מהר"י פאזען לגייר לפי שלא ישמור דיני ישראל כהלכה, אפשר לומר דאין לחוש לזה, כיון דמקבל עליו כל המצוות, אף שחושב לעבור על איזה מהמצוות אחר כך לתיאבון, מכל מקום אין זה מניעה לקבלת המצוות.

15. באתר ערוץ 7.

ודוקא היכא שמתנה שלא לקבל עליו, זהו חסרון בקבלת המצות דמעכב. אולם היכא שברור הדבר, שבודאי יעבור אחרי כן על איסורי תורה, חלול שבת ואכילת טריפות, ואנו יודעים בבירור כוונתו, שאינו מתגייר רק לפנים, ולבו בל עמו, הרי אומדנא דמוכח שמה שאומר שמקבל עליו המצות, לאו כלום הוא, אם כן זהו חסרון בקבלת המצות, דמעכב.

אלא שגם שו"ת אחיעזר, שלא התיר גיור למי שבודאי לא יקיים מצוות, התיר לגייר בן זוג של יהודי, הגם שהגורם העיקרי של הגרות הוא נישואין, וכלשונו (שם):

אבל בקבלת גרים לשם אישות הרי זה דין לגבי הבית דין, שאין לבית דין לקבל המתגיירים לשם אישות, והוי כמו חטא בשביל שיזכה חברך. מכל מקום נראה לדין כיון דגם אם לא תתגייר, הרי תשאר אצלו בגיורתה, אם כן אין כאן לשם אישות. ובפרט לפי מה שכתבנו להסתפק, כי באומרת שכוונתה לשם גירות לשם שמים, ואין אומדנא דמוכח להיפוך, מקבלים אותה, ועל כן נראה דלפי דאות עיני בית דין, יש מקום להקל ולסמוך על הודאת הגאון מוהר"ש קלוגער ז"ל.

גם בעל ה"שרידי אש" כתב חילוק זה, וזו לשונו (שרידי אש יורה דעה סימן עה):

מכל מקום נוטים הרבה גדולים להקל במי שנישאה בעדכאות, שהיא יכולה לעכבו שלא ישא אחרת, שלא תרצה להתגרש ממנו, ואם כן הוה שעת הדחק, דכדיעבד דמי. ועיין תוספות (כתובות י"ד, א ד"ה חדא) שכתבו, כיון דאינו יכול לישא לא בת ישראל ולא ממזרת, הוי כדיעבד, ובדיעבד אם כנס לא יוציא וכו'.

אולם בדברי חיים שם כתב, שלא לעשות מעשה אלא בהסכמת חכמים. והעיקר שצריכים לדעת, שהיא תקבל עליה לשמור לכל הפחות דיני טהרת נשים, שבת, ומאכלות אסורים. ותתחייב בכתב לשמור כל הנ"ל, אז יכולים לגיירה כהוראת הגאונים הנ"ל, ולסדר להם קדושין כדין תורה. אבל אם ברי לו שלא תקיים את המצוות האמורות, אין לגייר אותה בשום אופן.

אמנם כנגד המחמירים יש אחרונים שהתירו, למרות שהמתגיירים כלל לא ישמרו תורה ומצוות. תחילה נצטט מלשונו של הרב עובדיה יוסף, שהיה מן המתירים לקבל גיורים כאלה, והוא כתב כך (שו"ת יביע אומר חלק ב, אבן העזר סימן ג):

ובאמת שבכל נוכרית המקיימת מכבד יחסי אישות עם ישראל, הבאה להתגייר, היה לנו להמנע לכתחלה מלקבלה לגרות, מכיון שהדברים נראים שעיקר כוונתן בגירותן אך ורק למטרת אישות. ואמדינן ביבמות (כד, ב) ובטור שולחן ערוך יורה דעה (סימן רסח) שאין לקבל גרים כאלה. ומכל שכן כשיש לחוש שימשיכו בחילול שבתות ויו"ט, ולהתגאל במאכלות אסורות וכו'. וכן פסק הגאון מהר"ש גרינפלד בשו"ת מהרש"ג (חיו"ד ס"ס לד) וכו'. והרה"ג השואל מהר"ר יששכר שלמה טייכטאהל ז"ל רצה להתיר בזה, כדי להציל את הבעל מאיסור, מכיון דבדיעבד הוו גרים גמורים, אף כשאינם מכוונים לשם שמים. ועל זה השיבו הגהמ"ח, שעל ידי זה יצא קלקול לעלמא שיתרבו בעלי הנישואין האזרחיים בחשבם שאחר כך יעלה בידם להשפיע על נשותיהן הגויות להתגייר. ועוד כי ידוע שגם אחר גרותן מחללים שבת וכו' וכ"כ בשו"ת אחיעזר ח"ג (סי' כח). אף על פי שמעיקר הדין דעתו להקל

לקבלן, והביא יסוד לזה מתשובת הרמב"ם בספר פאר הדור (סי' קלב), וכן פסק להקל הג"ר שלמה קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת ע"ש.

הן אמת כי עתה פשט המנהג לקבל גרים כאלה, וכמו שכתב הרה"ג מ"ד בספר נהר מצרים (דף קיא ע"א), שאיש ישראל הנלכד באהבת בת נכר וישב עמה כמה זמן, ואחר כך נוססה בקרבו רוח טהרה לגייר את אשתו הנוכרית, והיא גם היא תחפוץ להתגייר, בשביל שלא תפרד מבעלה ומבניה, כאשר בעוונותינו הרבים הוא חזון נפרץ בזמנינו, אנו מגיירים את האשה והבנים בכדי להציל את הבעל מאיסור נשג"ז וכו', הגם כי ידוע סיבת גרותן, ע"ש. וכ"כ להקל הרה"ג המר"א חזן בס' נוה שלום (יו"ד סי' רסח) ושכן נהגו.

מבואר בדברי הרב עובדיה, שלדעת המקילים – והוא מסכים אתם – יש להקל גם "כשיש לחוש שימשיכו בחילול שבתות ויו"ט, ולהתגאל במאכלות אסורות וכו'" ואף כש"ידוע שגם אחרי גרותן מחללים שבת".

הרי מפורש בדעת הרב עובדיה יוסף שמותר לגייר אדם גם אם חוששים שלא יקיים את המצוות, ואף את החמורות שבהן, ומלבד זאת הוא מצטט מחברים רבים הסבורים כך. ואמנם נכון הדבר, שבתשובה אחרת צמצם את ההיתר דוקא לקבלת מצוות אמיתית, אבל מאידך הרי הרחיב בתשובה נוספת את ההיתר¹⁶.

16. התשובה בה צמצם את ההיתר מופיעה בשו"ת יביע אומר (תוכן העניינים חלק ח – יורה דעה) וזו לשונו: "יהודי שנשא אשה נכריה בנישואין אזרחיים אצל הערכאות, וילדה לו בנים, וכעת באה האשה הנכרית להתגייר ולהנשא אליו בחופה וקידושין, ולחנך את בניה בדת ישראל, האם רשאים לקבלה ולגיירה כדמו". האריך בדין גיוור לשם אישות, ושם באות ד' כתב שבזמן הזה ובנידון דידן שכבר היא נשואה אליו בערכאות, אין כאן חשש לומר שהיא

וכפי שאמרתי זו היא גם דעתו של הרב יוסף משאש, ונצטט רק קטע קצר מדבריו (שו"ת מים קדושים חלק ג משו"ת מים חיים סימן קח):

תשובה, דבר זה, לגייר כל הבא להתגייר, פשוט הוא בכל ערי המערב, ובכל ערי אלג'ריאן וטונים מכמה טעמים.

וכך מסכם הרב אברהם משה פינגרהוט (שאלות ותשובות סימן יד):

תמצית הדברים מכל מה שכתבנו, בין שבאים קודם הנישואים, בין שבאים אחר הנישואים האזרחיים, בין שיש להם בנים בין שאין להם בנים, והם באים אצלנו להתגייר, ואנחנו יודעים שהעילה היא שהביאתם, מכל מקום יש לנו על מי לסמוך, על מה שאנחנו מקבלים אותם, הן להתגייר והן לסדר להם חופה וקידושין.

וברור שלדעתו, אין מדובר במקיימי מצוות, כפי העולה מנוסח השאלה:

נשאלתי לחוות דעתי על קבלת גרים בזמננו דרובם באין מחמת עילה שהם רוצים, כי רוצים שנסדר להם לאחד מכאן חופה וקידושין כדת משה וישראל, ובעונותינו הרבים נתרבו נישואי תערובות, וכמעט אין בית ואין משפחה, שכבר לא נמצא נוכרי או נוכרי שנתערבו בהם. והרבה מהם אינם באים אצלנו כלל, ואלו שבאים מחמת ההורים והקרובים, הצועקים עליהם מרה, ומוחים

מתגיירת לשום אישות, מאחר שהיא יושבת עמו כאיש ואשתו במשך שנים רבות. ולכן יש לקבלה בסבר פנים יפות, ובלבד שיהיה בית הדין משוכנע שהיא מקבלת עליה באמת את כל המצוות, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הזאת". אבל בחלק יא סימן כט, כתב ברוח התשובה שנכתבה בחלק ב, וכאמור.

נגדם שגורמים להם חרפה, והצעירים באין ברירה מסכימים לדבר עם הנוכרי או הנוכרית שיסכימו לבוא לבית דין ולהתגייר, ויש שבאים קודם הנישואין האזרחיים אבל הכל כבר מוכן לכך, ויש שבאים אחר הנישואין, ושכבר נולדו להם בנים. ועכשיו השאלה העומדת לפנינו מהו הדין, האם מותר לנו לקבל אותם ולגיירם לכתחילה, ולסדר להם אחר כך חופה וקידושין.

ולא הזכיר בשום מקום בתשובתו, אף לא במילה, שחובת בית דין לברר אם מתגיירים בכוונה כנה ואמיתית לקיים את המצוות.

9. בין לכתחילה ובדיעבד

יש מקום לטעון, הגם שיש אפשרות בדיעבד להתיר גרות כזו, הרי חובתנו לקיים את ההלכה לכתחילה, ולא רק בדיעבד. אמנם התשובה לזה מבוססת, כפי שכתבו החכמים המשיבים בזה, על תשובת פאר הדור של הרמב"ם סימן קלב, בדבריו מבואר כי יש להקל במצבים אלה, כדי להצילם מאיסור חמור וגדול יותר. מלבד זאת, הרי ידוע הכלל, שכל שעת הדחק נידונה כדיעבד.

אמנם כל זה נצרך כשאין שום כוונה לקבל מצוות, וכמו אצל נשי שמשון ושלמה. אבל כשיש קבלת מצוות, וכוונה כנה לקיים לפחות את חלקן, הרי זה מה שנקרא קבלת יהדות, כפי שהסביר החמדת שלמה. על כן אפשר לגייר גם לכתחילה, נוכרים אלה. מאחר וכבר דברינו אמורים, שבמדינת ישראל כל האזרחים שווי זכויות, ויכולים לחיות ברמת חיים גבוהה גם אם לא יתייהדו, ולא יזכו בשום הטבה מחמת גיורם. ומלבד זאת, הרי תמיד קיימת האפשרות, מבחינה טכנית, ללכת ולהתגייר אצל הרפורמים, ומדוע פונים המה לגיור אורתודוכסי? אין זאת אלא משום רצונם האמיתי להיות יהודי, ולקבל את קיום מצוות, גם אם לא את כולם.

לכן נראה לי, שעל הדיינים המגיירים לקרב גרים אלה בעבותות אהבה, כמו שנהג הלל, ומתוך כך סופם שיקיימו את המצוות כולם. מלבד זאת מסתבר, שאם נקבל אותם מתוך יחס חם ואנושי, יגרמו המה לקרוביהם היהודים להתגבר ולהתחזק בשמירת המצוות. מה שאין כן, אם נדחה אותם על הסף, עלולים המה בכעסם לגרור את קרוביהם לעזיבת המצוות כליל.

10. לסיכום

דבר ברור הוא שיש מחלוקות גדולות בשאלה זו, ורבו האוסרים. אבל מצד שני רבו גם המקילים, ובהם שני ראשונים לציון, ומלבדם עוד רבים אחרים. אין ספק שגם אלה וגם אלה מתכוונים לשם שמים, ואין דעה שניתן לכנותה "פסולה מיסודה".

למעשה נראה, שדעתם של הרבנים שגיורם של נוכריים אלה גיור, היא דעה שמבוססת בראשונים ואחרונים. מאחר ומגיירים מי שמתכוון לחיות כיהודי, ומחייבים אותו במילה וטבילה לשם גרות, וקבלת מצוות בפני שלושה. ולמרות שאינו מתכוון לקיים מצוות, רק לחיות כמסורתי. לא רק לדעת הרמב"ם, שקבלת המצוות אינה מעכבת, אלא גם לדעת השולחן ערוך (שלדעתו ודאי חל גיור כזה בדיעבד) מותר לגיירם אף לכתחילה, כי אכן מקבלים על עצמם את היהדות, ועושים זאת בכנות.

ומתבססים רבנים חשובים אלה על האי גברא רבא, הרב עוזיאל, שפסק כך מפורשות. הלכך אין מקום לאמירה שדעתו דעת יחיד, כי זה לא מדויק בעליל. על כן התורה יוצאת בהינומא, כאשר הפוסקים המקילים, כוונתם לשם שמים, למניעת התבוללות, ומניעת פירוק משפחות, ומניעת מדינת כל יושביה, ודעתם מבוססת על ראשונים ואחרונים, כנתבאר.

נמצא מכל זה, שהטוענים כי אין יסוד לדעתם של הרב אמסלם

שליט"א והרב מלמד שליט"א, לא צדקו. מה גם שבספרי הרב אמסלם שליט"א, צוטטו ספרי שות"ם רבים הסבורים כך. וכבר דברתי אמורה, שלא באתי לפסוק בנידון זה הלכה למעשה, כי לא בידי היא. אלא באתי לענות לפונים אלי, ועומדים נבוכים מול ההתקפות החריפות, חסרות הרסן, נגד הרב חיים אמסלם שליט"א ונגד הרב אליעזר מלמד שליט"א. עבורם יצאתי בדברי, כדי להודיע שדבריהם מבוססים היטב, ואין דעתם דעת יחיד. מלבד זאת, אמליץ לכל המבקשים הרחבה בנושא, לקרוא את ספרו של הרב חיים אמסלם "זרע ישראל", ובכתבי הרב אליעזר מלמד, שם יראו, כי דעתם נובעת ממקורות נאמנים.

על הכל יש להוסיף, שאנו מאמינים באמונה שלימה באמיתות התורה ובקדושת נשמת ישראל. בין של יהודי מלידה, ובין של גר צדק. על כן סופם לחזור לצור מחצבתם, ולקיים את כל המצוות, ותפקידנו לקדש שם שמים בהתנהגות למופת, שהיא היא שתביא את כולם לטעום מנועם המצוות. כנאמר, טעמו וראו כי טוב. ויש להימנע מחילול השם, חס ושלום, על ידי התנהגויות לא ראויות, ומחלוקות בפרהסיא. ולהרבות בקידוש השם, שיגרום לכולם להתקרב, כדברי הגמרא (מסכת יומא פו, א).

אביי אמר: כדתניא, ואהבת את ה' אלהיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.